

Johannes 20:24-29: Christus' verschijning aan Tomas

Johannes 20 (NBV):

¹⁹ *Op de avond van die eerste dag van de week waren de leerlingen bij elkaar; ze hadden de deuren afgesloten, omdat ze bang waren voor de Joden. Jezus kwam in hun midden staan en zei: 'Ik wens jullie vrede!'* ²⁰ *Na deze woorden toonde Hij hun zijn handen en zijn zijde....*

²⁴ *Een van de twaalf, Tomas (dat betekent 'tweeling'), was er niet bij toen Jezus kwam. 25 Toen de andere leerlingen hem vertelden: 'Wij hebben de Heer gezien!' zei hij: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.'*

²⁶ *Een week later waren de leerlingen weer bij elkaar en Tomas was er nu ook bij. Terwijl de deuren gesloten waren, kwam Jezus in hun midden staan. 'Ik wens jullie vrede!' zei Hij, ²⁷ en daarna richtte Hij zich tot Tomas: 'Leg je vingers hier en kijk naar mijn handen, en leg je hand in mijn zij. Wees niet langer ongelovig, maar geloof.'* ²⁸ *Tomas antwoordde: 'Mijn Heer, mijn God!'*

²⁹ *Jezus zei tegen hem: 'Omdat je Me gezien hebt, geloof je. Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven.'*

Christus' verschijning aan Tomas is een prachtverhaal, want dit laat ons zien hoe zorgzaam Christus zich inlaat met de afzonderlijke persoon maar ook met de hechtheid van ons geloof.

1 Christus kwam Tomas in diens ongelooft tegemoet

Nadat Hij zondagmorgen uit zijn graf was opgestaan, heeft Christus zich die dag verschillende keren laten zien. Allereerst aan Maria van Magdala. Maria herkende Jezus pas toen Hij haar heel persoonlijk aansprak: 'Maria', waarop zij ontroerd reageerde: 'Rabbi.'

De volgende verschijning was aan Petrus, nadat die met Johannes naar het graf was gerend.

De derde ontmoeting was met Kleopas en zijn vriend (of vrouw?), toen die onderweg waren naar het dorpje Emmaüs.

Ten slotte verscheen Christus aan een groep leerlingen in Jeruzalem. Bij deze collectieve ontmoeting was Tomas niet aanwezig. Toen de leerlingen hem later tegenkwamen, zeiden ze: 'Wat die vrouwen verteld hebben, wat ook Petrus en Kleopas hebben verhaald is waar: Jezus leeft. We hebben Hem zelf gezien!' Maar Tomas was niet enthousiast. Hij uitte zich sceptisch: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.' (19:25) Om deze reactie wordt hij steevast aangeduid als 'de ongelovige Tomas'.

Over de reden van z'n ongelooft is vaak gefantaseerd. De één beweert: 'Dat hij afwezig was, klopt helemaal met de aard van Tomas. Hij was eigenzinnig en hield daarom koppig vast aan z'n eigen ideeën; hij moest niks hebben van ongedachte zaken.' En ander verdedigt: 'Tomas was typisch een wetenschapsman, die wars was van wilde verhalen zoals die van de vrouwen; hij wilde harde feiten.'

Dit is allemaal onzin, want het is onbekend waarom hij die zondag er niet bij was. Hij kan ziek zijn geweest of moest bij z'n tweelingbroer zijn - ik noem maar wat. Ook zijn karakter is ons onbekend.

Verder is het onbillijk juist hem als ongelovig te typeren, want zijn ongelooft was precies zoals dat van de anderen. Ook die weigerden het in het begin te geloven dat Jezus leeft. Zo vertelt Marcus ons: Toen ze van Maria van Magdala 'hoorden dat Hij leefde en dat zij Hem had gezien, geloofden ze het niet. Daarna verscheen Hij in een andere gedaante aan twee van hen toen ze buiten de stad aan het wandelen waren. Ze gingen terug en vertelden het aan de anderen; maar ook zij werden niet geloofd.' (Marcus 16:11-13) Zelfs toen Christus die zondag in levende lijve aan de gezamenlijke leerlingen verscheen, wilden ze er eerst niet aan, want Lucas vertelt: 'Verbijsterd en door angst overmand, meenden ze een geestverschijning te zien' (Lucas 24:37) Deze ongelooftsreactie is heel begrijpelijk, want het wás ook onvoorstelbaar. Als wij bij een graf hebben gestaan, is het onmogelijk aan een vervolg te denken.

Om de apostelen dat onvoorstelbare te laten geloven, was er bijzondere zorg nodig. En die gaf Christus hun die eerste zondag, want Lucas vertelt verder: 'Hij zei tegen hen: 'Waarom zijn jullie zo ontzet en waarom zijn jullie ten prooi aan twijfel? Kijk naar mijn handen en voeten, ik ben het zelf! Raak me aan en kijk goed, want een geest heeft geen vlees en beenderen zoals jullie zien dat ik heb.' Daarna toonde hij hun zijn handen en zijn voeten.' (Lucas 24:38-40; vergelijk Johannes 20:20) Dat was precies wat Tomas ook wilde meemaken. Pas daarna erkenden de leerlingen het: 'Jezus leeft. Het is geen fantasie.'

Maar al hadden ze Jezus gezien, ze waren er niet fundamenteel door veranderd. Nog altijd werden ze beheerst door vrees voor de kerkleiders. Daarom zaten ze die tweede zondag net als de eerste achter gesloten deuren. En ze hadden zo veel ontvangen. Zo'n drie jaar hadden ze persoonlijk onderricht van Jezus gekregen. Ze hadden Hem een week eerder al in levende lijve ontmoet. Je zou toch verwachten dat ze geen vrees meer hadden maar zich frank en vrij opstelden. Dat geeft weer aan dat Tomas niet ongeloviger was dan de rest. Hij wilde dezelfde tastbare bewijzen en had net als zij tijd nodig.

Dit alles neemt niet weg dat Tomas die tweede zondag ongelovig was. Hoe reageerde Christus daarop? Wij zouden misschien met harde verwijten zijn gekomen: 'Je had door je collega's toch beter kunnen weten?! Bovendien heb Ik het jullie duidelijk verteld dat Ik na drie dagen de dood achter me zou laten.' Om dit alles zouden wij Tomas vast hebben afgeschreven. Maar Christus is anders: Hij zocht Tomas op.

Volgens de tekst was Jezus die tweede zondag onverwachts in hun midden. Hoe dat kon? Misschien gingen de deuren vanzelf voor Hem open, zoals toen Petrus samen met een engel de gevangenis verliet (Handelingen 12:9-10). Mogelijk moeten we het zo zien dat zijn lichaam deel had aan de goddelijke glorie en dat Hij daarom zomaar vanuit de hemelse realiteit in de realiteit van die zaal kon stappen. Dat werd een bijzondere ontmoeting. Jezus begon met de gebruikelijke groet: 'Ik wens jullie vrede.' In Jezus' mond was dat veelzeggend. Hij heeft in onze plaats op Golgota geboet voor al ons falen; daarna is Hij uit het graf opgestaan en heeft daarmee de dood overwonnen. Die gebeurtenissen hebben grote betekenis, waardoor zijn vredewens rijke inhoud kreeg. Daardoor bood Hij zijn leerlingen, biedt Hij ons als cadeau aan: allesomvattende vrede. We hoeven niet meer neergedrukt te worden door onze schulden bij God, want we mogen rekenen op zijn volledige kwijtschelding. Ook hoeven we er niet meer bang voor te zijn dat we begraven worden en tot ontbinding overgaan, want te zijner tijd volgt daar ongekend herstel op.

Meteen na zijn groet richtte Jezus zich tot Tomas. Tevoren had die nadrukkelijk gezegd: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven' (19:25) Jezus zei nu tegen hem: 'Leg je vingers hier en kijk naar mijn handen, en leg je hand in mijn zij. Wees niet langer ongelovig, maar geloof.' (19:27).

Dat is nou typisch Christus. Hij is de goede herder en Hij past zijn stappen aan zodat het allerkleinste lammetje mee kan. Vandaar ook dat onder ons baby's worden gedoopt. Ze hebben nog helemaal niks te bieden maar toch zegt Christus tegen hen: 'Jullie mogen bij Mij horen. Ik wil me voor jullie inzetten.' Van deze empathische houding profiteerde Tomas ook. Christus zette zich niet keihard af tegen hem maar pakte hem bij de hand en hielp hem over de drempel.

Zo is Christus nog altijd, Hij kan met ons meevoelen. Dat kan ons moed geven, want ons geloof is niet altijd rotsvast. Soms vinden we het moeilijk om te geloven of we hebben allerlei aarzelingen. We zijn immers maar een minderheid en zouden wij dan gelijk hebben? Bovendien, de wetenschap lijkt ons geloof op allerlei punten te weerspreken. Zou het allemaal wel waar zijn? Toch laat Christus ons niet vallen. Integendeel, we zien hier hoe zorgzaam Hij zich inlaat met de afzonderlijke persoon. Hij kijkt ons als het ware in de ogen, slaat een arm om onze schouders en spoort ons aan: 'Geloof nou toch!'

2 Christus maakte Tomas geschikt als apostel

Er valt meer te vertellen. Christus richtte zich niet alleen tot Tomas als individu. Als zodanig was Tomas inderdaad belangrijk voor Hem, maar Christus richtte zich vooral tot Tomas als apóstel, dus om z'n functie. Dat blijkt uit het tijdstip waarop Christus hem opzocht. Het is opmerkelijk dat Hij zich pas die tweede zondag tot Tomas richtte, toen hij zich te midden van de andere apostelen bevond. Als Jezus zich alleen tot de mens Tomas had willen richten, had Hij dat eerder kunnen doen en bij Tomas thuis. Het ging Hem om Tomas als apostel. Daarom liet Jezus na die zondag een week voorbijgaan en kwam Hij pas bij Tomas op de gedenkdag van zijn levendwording, terwijl hij samen was met z'n collega's.

Veelzeggend is ook hoe Tomas hier wordt aangeduid, namelijk als 'een van de twaalf'. Die benaming is opmerkelijk, want Judas hoorde er niet meer bij. Dus zou je van 'de elf' moeten spreken, maar die aanduiding wordt hier niet gebruikt. 'De twaalf' vormden namelijk een college. Zij hadden een bijzondere taak: ze moesten als oor- en ooggetuigen optreden en zo het fundament vormen waarop de christelijke kerk zou worden gebouwd. Hun bijzondere plek in de kerkgeschiedenis wordt symbolisch aangegeven in Openbaring 21. Daar worden ze op één lijn gesteld met de twaalf aartsvaders van de oudtestamentische fase van de kerk. Er wordt immers over het nieuwe Jeruzalem verteld: 'Ze had een grote, hoge muur met twaalf poorten...Op de poorten waren namen geschreven: de namen van de twaalf stammen van Israëls zonen...De stadsmuur had twaalf grondstenen, met daarop de namen van de twaalf apostelen van het lam.' (Openbaring 21:12-14) En in de brief aan de Efeziërs schrijft Paulus dat de gelovigen gebouwd zijn 'op het fundament van de apostelen' (Efeziërs 2:20).

Vandaar dat wij het hebben over 'de apostolische kerk'. Daarmee wordt aangegeven dat de personen van de apostelen weliswaar verleden tijd zijn, maar ze zijn niet voltóóid verleden tijd. Voor ons vormen zij met hun woord nog altijd de basis.

Om die reden zette Christus alles op alles om Tomas over de streep te halen. Want stel dat Tomas Hem niet in levende lijve had gezien. Dan had Tomas niet kunnen fungeren als getuige, als fundament van de kerk. Ook zou hij de funderende taak van de anderen twijfelachtig maken. Want altijd kon Tomas dan zeggen: 'Jullie mogen Christus dan wel gezien hebben, maar ik weet daar uit eigen waarneming niks van.' Maar Christus wilde een kerk met een hecht fundament. Daarom moesten de officiële getuigen allemaal 100% zeker zijn van hun zaak en moest ook Tomas tot geloof gebracht worden. Dan konden de apostelen eenparig verklaren: 'Jezus leeft.'

En Christus heeft dat inderdaad bereikt. Toen Tomas Christus ontmoette, was hij helemaal overweldigd en verklaarde hij: 'Mijn Heer en mijn God.' Daarmee zei hij amen op het onderwijs van Christus.

Christus had zelf verklaard: 'Ik ben jullie heer en meester.' En nu stemde Tomas daarmee in: 'Inderdaad, U hebt het voor het zeggen, want U hebt macht over de dood. Daarom wil ik ook bij U horen.'

Ook had Christus verklaard: 'Ik en de Vader zijn één.' En Tomas reageerde nu: 'U bent dus ook zelf God. U bent de bron, het doel van alles. Daarom zoek ik het bij U.' Daarmee zei Tomas meer dan Petrus een tijd hiervoor. Die had verklaard: 'U bent de messias, de Zoon van de levende God.' Daarop had Christus gezegd: 'Ik zeg je: jij bent Petrus, de rots waarop ik mijn kerk zal bouwen.' (Matteüs 16:16,18) Maar dan kon de kerk zeker op Tomas gebouwd worden.

Hierin beweest Christus de goede herder te zijn, niet alleen voor Tomas: ook voor ons. De tekst laat immers zien hoe zorgzaam Christus zich inlaat met de hechtheid van ons geloof. We hoeven niet af te gaan op het charisma of de ideeën van grote voorgangers, die we dan slaafs moeten volgen omdat we anders alles kwijtraken. Nee, Christus heeft het christelijk geloof een onaantastbare basis gegeven. Hij heeft gezorgd voor voldoende oor- en ooggetuigen, zodat er overtuigende verklaringen zijn. Natuurlijk kunnen we altijd weer moeilijk doen: 'Wat is er precies gebeurd? Zou het wel waar zijn?' Toch kan het voor ons vaststaan: Jezus is uit de dood opgestaan. Dus is er voor ons vergeving en hebben we toekomst.

3 Christus wees Tomas op het onmisbare van het Woord

Nadat Tomas de levende Christus erkend had, zei die tegen hem: 'Omdat je Me gezien hebt, geloof je. Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven' (19:29). Daarmee liet Hij Tomas een licht verwijt horen. Ook zonder deze ontmoeting had het voor hem kunnen vaststaan: Jezus leeft. Het Woord was duidelijk genoeg. Christus zelf had verschillende keren verklaard: 'Na drie dagen zal Ik uit het graf opstaan.' Ook uit het Oude Testament had hij kunnen afleiden: door de dood zou het niet voorbij zijn met de Christus. Maar voor Tomas was dat niet genoeg: 'Ik zal pas geloven, als ik het zelf heb vastgesteld met behulp van mijn zintuigen - net zoals de anderen.' Christus kwam hem hierin tegemoet door ook aan hem te verschijnen. Maar, zei Christus erbij: 'De regel is anders, Tomas: de mensen later moeten het doen met het Woord.'

Daarmee wordt ons de weg gewezen. We kunnen in ons geloof soms onzeker zijn. Als kinderen van onze tijd kunnen ook wij namelijk het idee hebben: 'Iets is pas waar als we het kunnen vaststelden met onze zintuigen of onze meetapparatuur en als we het via experimenten kunnen bevestigen.' Als dit idee sterk bij ons leeft, blijft het geloof in de levende Christus altijd onzeker. En dat zou erg zijn, want zonder Christus zijn we niet van onze schuld af en heeft de dood het laatste woord.

We moeten ons realiseren dat het christelijke geloof een bijzondere werkelijkheid is. Hoe krijgen we daar toegang toe? Christus zegt tegen ons: 'Dan moet je niet afgaan op je zintuigen en op je ervaringen. Je moet openstaan voor het Woord!' Dan ontstaat er geloof.

En geloof is dan niet iets onzekers zoals in de Nederlandse taal vaak het geval is. Als wij zeggen: 'Ik geloof dat het gaat regenen', weet je dat niet zeker. In Hebreeën wordt het anders gezegd: 'Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien' (Hebreeën 11:1). En waarom geldt dat zo? Omdat het Woord betrouwbaar is. We kunnen er getuigen van opvoeren. Petrus zegt: 'Toen wij u de glorierijke komst van onze Heer Jezus Christus verkondigden, baseerden wij ons niet op vernuftige verzinsels – integendeel, wij hebben met eigen ogen zijn grootheid gezien' (2 Petrus 1:16). En Johannes verklaart: 'Wat er was vanaf het begin, wat wij gehoord hebben, wat wij met eigen ogen gezien en aanschouwd hebben, wat onze handen hebben aangeraakt, dat verkondigen wij: het Woord dat leven is' (1 Johannes 1:1).

En geen wonder, Christus' Geest heeft op hen ingewerkt en daardoor konden zij precies vertellen over Christus zoals het gebeurd is (Johannes 16:13-15).

Christus trekt dan ook de conclusie dat we gelukkig zijn als we ons openstellen voor het Woord. Een belangrijke uitspraak, bijvoorbeeld voor de opvoeding. Want als ouders iets essentieel vinden voor hun kinderen, is het dat ze gelukkig worden. Maar wanneer ben je gelukkig? Daar zijn boeken over geschreven, maar Christus zegt het in mijn weergave zo: 'Je bent gelukkig als je luistert naar het Woord.'

Daarmee wordt niet gezegd: als je gelooft, ziet je situatie er rooskleurig uit. Ook als christen kun je te maken hebben met moeiten en kan je leven zwaar zijn. Maar als je luistert naar het Woord, ben je een rijk mens, ondanks het negatieve in je leven. Je hebt dan een band met de levende Christus. Daarmee heb je vrede met God: je mag rekenen op zijn gunst en op een ongekende toekomst.

Soms zijn christenen niet tevreden met het Woord omdat ze een sterke behoefte hebben aan allerlei extra's. Zo zijn er mensen die hechten aan bijna-dood-ervaringen: 'Pas toen ik dit had meegemaakt, wist ik het zeker.' Anderen hechten aan rechtstreekse leiding van hun leven. Ze willen een tekst ingegeven krijgen, een bepaalde aanwijzing ontvangen of er moet iets speciaals gebeuren; op basis daarvan verklaren ze dan: 'God heeft mij duidelijk gemaakt dat ik dit of dat moet doen.'

Deze behoefte klopt niet met Christus' reactie op Tomas. Natuurlijk, soms werkt God met een directe boodschap aan een gelovige of geeft Hij een bijzondere droom. In het boek Handelingen staan daar enkele voorbeelden van en ook in de kerkgeschiedenis komen we dat tegen. Maar dat zijn uitzonderingen.

Doorgaans zullen we het met Gods Woord moeten doen. Daarin wordt Gods liefde door Christus voldeende beschreven om ons houvast te geven in leven en sterven. Ook staan daarin genoeg aanwijzingen, in de vorm van geboden en waarden vol wijsheid, om te kunnen vaststellen wat Gods weg met ons is. In de woorden van de apostel Paulus: 'Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugzaam leven, zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust' (2 Timoteüs 3:1-17).

Soms zijn we zo dwaas dat we onze eigen gang gaan en onze eigen ideeën volgen. Dan raken we onvermijdelijk het spoor bijster. Christus zegt tegen ons: 'Luister naar de stem van Mij, de goede herder, zoals die via Mijn Woord te horen is. Dan leef je onder Mijn hoede, ben je veilig en kom je thuis.'